

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 19 Januari 1919. N°. 2139.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de gesubscribeerden verzonden. Bidsagen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentieaan de ADMINISTRATIE. Bureau: N.Z. Voorburgwal 58-60, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Dinsdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden /1.50 bij vooruitbetaling; voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar /7.20 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers /-.15. Advertentie: van 1 tot 8 regels /1.30, met inbegrip van bewijsnummer, voor elken regel meer /-.20. Aanvragen en vermelding van liefdegaven /-.12 per regel.

Van de Kerk.

III.

Die zal mijnen naam een huis bouwen; en ik zal den stoel zijns koninkrijks bevestigen tot in eeuwigheid. 2 Sam. VII: 13.

Verheeld mag niet, dat de Gereformeerden in de dagen der Reformatie bijzondere betekenis hebben geacht aan de bedeeling van het Oude Testament, en hierbij al te vaak verzuimd hebben het sterk sprekende verschil tusschen de bedeeling van het Nieuw Testament en de bedeeling van het Oude Testament niet op te merken. Het Oude Testament is niet alleen de geschiedenis van het volk van Israël, maar ook de geschiedenis van het menscheit. Het Oude Testament is niet alleen de geschiedenis van het volk van Israël, maar ook de geschiedenis van het menscheit. Het Oude Testament is niet alleen de geschiedenis van het volk van Israël, maar ook de geschiedenis van het menscheit.

beheerscht, toont dit duidelijk. In Tabernakel en Tempel was geheel de dienst in sterk sprekenden, uitwendigen vorm gebonden. Tot zelfs in de kleding van de Priesters en Levieten kwam dit uit. En nu heeft men van Roomsche zijde zich zeer zeker van hetgeen de oude Bedeeling als eisch stelde, in zooverre losgemaakt, dat men gevoelde uit de periode der beloften en toezeggingen in de periode der vervulling te zijn overgegaan, maar toch belette dit niet, dat men aan den Oud-Testamentischen Cultuur-vorm gehecht bleef, en dien steeds meer bij den Kerkdienst in zwang bracht. Van Gereformeerde zijde, dit valt kwalijk te ontkennen, was men te zeer in het andere uiterste overgeslagen, om allen vorm van eeredienst ter zijde te zetten en heel den dienst eeniglijk op den geestelijken inhoud van het gesproken woord te doen aankomen. Soms ging men hierin zelfs zó ver, dat tegen de invoering van het orgel geprotesteerd werd, het dragen van een toga door den prediker op veroordeeling stuitte, en in volstrekte vormeloosheid heel werd gezocht. Vooral in Amerika is dit eenig geestelijk karakter van den dienst soms zelfs zoo hinderlijk overdeden, dat ge u gehinderd zoudt gevoelen om er aan de opzettelijke bediening van het Heilig Avondmaal deel te nemen. Zoo liep 't uit, niet enkel op een te verdedigend verwarlozing van den vorm, maar kwam men tenslotte tot een stelselmatige bestrijding van den vorm, die dan zeer hoog geestelijk leek, maar feitelijk volstrekt gemis verried van eering van het heilige. Het Puseyisme trad hiertegen als reactie op, niettegenstaande de Engelsche kerk niet in zulk een geestelijke eenzijdigheid vervallen was, en veel meer van meet af neiging verried, om een niet zoo onbeduidend deel der Roomsche vormen bijtehouden.

In hooge mate blijft 't dan ook opmerkelijk, dat het Calvinisme van huis uit eenzijdig zeer sterk aan het Oude Testament heeft hechten, en toch anderzijds met den cultus-vorm van de Oude Bedeeling in zoo volstrekt z'n brak. Dit pleit ongetwijfeld voor het hoog geestelijk karakter, dat van meet af de Calvinistische hervorming bezield. Men ging hierbij uit van het feit, dat de Christus, ten aanhoore van zijn discipelen, formeel met de Sinaitische bedeeling gebonden was. Het Oud-Testamentisch officieel karakter, dat aan den Tempel eigen was, stond, naar luid van Jezus stellige aankondiging, te loort te zullen gaan. Het kon geen stand houden. Dit nu hadden zelfs de discipelen niet van meet af in zijn volle consequentie verstaan, zoodat ze in den Tempel, als we ons zoo mogen uitdrukken, ook met de Nieuw-Testamentische bedeeling huizen bleven. Eerst toen de Heidenen zich bij de Christelijke bedeeling voegden, is dit bijliken Handelingen X en Paulus optreden te Antiochie, gewijzigd, en op wat men het Synodaal Convent te Jerusalem pleegt te noemen, bijliken Hand. XV, in den grond gewijzigd. Al is 't dan ook, dat zelfs Paulus later Timotheus liet besnijden, en in den Tempel een gelofte deed, ten slotte liep 't er dan toch op uit, dat in steeds meer officieelen zin met den Tempeldienst gebroken werd, vooral toen in 70 de Tempel zelf wegviel. Van uit dit oogpunt bezien, ligt er dan ook niets bevreemdends in, dat de Calvinisten van ouds den Tabernakel- en Tempelvorm van het Oude Testament als verouderd ter zijde hebben gezet, en het ook in Rome niet konden toejuichen, dat het voor zoo aanmerkelijk deel de oud-Israëlitische gebruiken en vormen had bestendigd. De feil, die hierbij insloep, was, dat men al te zeer verzamelde eenpariglijk Nieuw-Testamentische usantien voor de oude in plaats stelden. De uitkomst hiervan was, dat men eindigde met geheel vormloos op te treden, en het in letterlijken zin aan elke stads- of dorpsgemeente over te laten, op wat wijs men den eeredienst wilde inrichten. Wel ging Calvin zelf in de hieruit voortvloeiende veronachtzaming van den vorm niet zoover als zijn latere volgelingen, maar te ontkennen viel dan toch niet, dat allengs de gewoonte ingang vond, om den vorm ten eenenmale te verwarlozen. En al moet nu toegegeven, dat zulks voor een kleine, geestelijk hoogstaande gemeente geen gevaar oplevert, toch gevoelt men hoe het insluipen van de volstrekte vormeloosheid in Kerken van zekere uitbreiding, en waarin lang niet alle leden zoo hoog staan, zeer ernstig gevaar kan opleveren. Zelfs de algeheele verwarlozing van het Heilig Avondmaal is hiervan voor niet zoo kleinen kring van Calvinisten het droeve gevolg geweest. We zeggen daarom niet, dat men in de Lutherse Kerk met het kiezen van een bepaalden vorm zoo-

veel gelukkiger is geweest, maar erkend moet toch, dat er in deze Kerken iets meer van den Kerkelijken vorm gerd is. In tijden van ernstige vervolging, als het gevaar voor het levensverlies van zelf den ernst spannen blijft, is van het vormloze minder gevaar te duchten. Bij de Haagheprek ontbrak alle vorm, en toch bleef ze geestelijk hoog staan, doch men vergist zich ten eenenmale zoo men zich inbeeldt, dat hetgeen in tijden van bange vervolging op 't geestelijk instinct kan drijven, ook in dagen van stiller levensusantien de gemeente genoegzaam aangrijpt. Ook Voetius heeft zich hierin, toen hij het parochiestelsel verwerpt, ten eenenmale vergist. Al kan toch worden toegegeven, dat men alle nadere regeling ontberen kan in Kerken, gelijk die ook nu weer in menig dorp gevonden worden, waartoe, alles saamgerekend, niet meer dan een tweehonderd of driehonderd volwassen personen behooren, het leidt aanstands tot ongeestelijke onregelmatigheden, indien men gelijk nu weer te Amsterdam een vijf-en-twintig-duizend Christenen in zijn Kerk ziet saamgevoerd. Dit toch heeft geen ander gevolg, dan dat een zeer aanmerkelijk deel van de Kerkleden afdoelt en zich zelfs van kerkgang onthoudt, om geheel naar eigen inzicht zijn geestelijk bestaan te regelen.

Doch hierover zij de nadere bespreking voorhands verschoven; waar het thans in de eerste plaats op aankomt is, op ernstige wijze te rekenen met het feit, dat onze Calvinistische vaders, in den Kerkvormuiterst slap, daarentegen voor het Kerkbestaan aan het Oude Testament een inzicht meenden te mogen ontleenen, dat vanzelf op het dwaalspoor leiden moest. De hierbij begane fout bestond hierin, dat men hetgeen in Israël voor de gemeente in heel het land gold, ten onzent overbleef op de plaatselijke Kerk. Plaatselijke Kerken was na het uitbreken der Reformatie het eenige wat we ten onzent kenden, en wat vooral voor het geheel plaatselijk karakter van de Kerk van Genève van meet af onder ons den toon aangaf. Niet natuurlijk alsof deze plaatselijke Kerken vreemd van elkander moesten blijven. Eer integendeel werkte in alle plaatselijke Kerken de geestelijke drang, om zich niet alleen met enkele, doch met alle plaatselijke Kerken in regelmatig verband te zetten. We woen er reeds op, hoe 't de schuld van de Staten is geweest, dat ze zich hiertegen verzet hebben, en het ten slotte hebben verboden. Doch al werd vaak het verband verwaarloosd, en al is dit tenslotte zelfs onmogelijk gemaakt, het feit bleef dan toch, dat elke Kerk op zich zelf een eigen plaatselijk karakter droeg en onder een eigen Kerkeraad georganiseerd werd. Dit was voor de Kerkvormatie zelfs de groote tegenstelling, waarmee de Reformatie zich tegenover Rome stelde. Rome had 't nu eenmaal aangedurfd, om alle plaatselijke karakter der Kerken te niet te doen, ten einde 't alles in de eenheid van de Kerk van Rome op te lossen. Daar nu de losmaking uit den Roomschen Kerkband bijna als regel plaatselijk toeging, zoo was het noodzakelijk gevolg hiervan, dat er zich in elke stad en in elk dorp, waar de Reformatie doordrong, een eigen plaatselijk benoemde 'Kerkeraad' vormde, en die eenheid der gezamenlijke Kerken eeniglijk op een saam te roepen Concilie kon uitkomen. Hier was, met de Schrift als regel, geen enkele ernstige bedenking tegen in te brengen. De Kerken van Antiochie, Iconium, Philippi enz. stonden elk van meet af geheel op zichzelf, en als de Apostel aan de Kerk van Rome schreef, vloet er niet één woord uit zijn pen, waaruit zou zijn op te maken, dat de Kerk van Rome het centrum van alle overige Kerken was, en ook maar eenig recht had om aan alle overige Kerken de wet te stellen.

Maar anders stond het uiteraard met de Kerk van het Oude Verbond, en daarom kon het niet anders dan als een zeer ernstige feil beschouwd worden, dat men op zijn plaatselijke Kerk in ons land, in Frankrijk, in Engeland enz. den regel van leven zocht toe te passen, die in het Oude Testament voor Israël gold. Men vergiste zich ten deze niet. Zoo men teruggaat op de dagen der Patriarchen, toen de twaalf stammen nog alle saam medewerkers om de eenheid van Israël te doen uitkomen, was er in zekeren zin nog een lokaal bestuur voor de Kerken van alle deze twaalf stammen. Wel niet zoo, dat deze stamkerken in een enkele stad of in een enkel dorp gevestigd waren. Zelfs naar deze opvatting zijn er in Israël nooit meer dan twaalf, of wil men na de splitsing van Efraim en Manasse, nootmeer dan drie Kerken geweest, waarvan Levi dan weer afvalt, zoodat het cijfer zich ten slotte toch weer op twaalf Kerken terugtrekt. Hier-

van echter was in Jezus dagen zelfs 't schema niet meer terug te vinden. Eerst was hier de breuke van Juda en Israël tusschen beide getreden, toen alleen Juda en Benjamin getrouw bleven, en de overige tien stammen afvielen. Daarna was onder die tien stammen de verveemding niet alleen doorgestaan, maar had Sanherib zelfs aan het zelfstandig bestaan van deze tien stammen een einde gemaakt. En wel was later onder de Perzische Vorsten en het Romeinsche bewind hierin een gelukkige wijziging gebracht, maar Samaria bleef op 't doolpad, Juda geraakte geestelijk in Ezaus macht, en in Galilea leefde wel iets van het oude Israël op, maar zonder zelfstandige organisatie. Hierdoor ontbrak alle gegeven om den toestand die bij ons door de Reformatie geboren werd, met de gesteldheid van Israël in de dagen van Johannes den Dooper te vergelijken. Wel was er door de Diaspora, d.i. door de verstrooiing van Israël onder de Grieken en in het Romeinsche rijk, een plaatselijke verbinding van de Joden in allerlei steden en dorpen tot stand gekomen, doch deze verbinding was uitsluitend synagogelijk en stond alsoo in geenerlei verband met de aloude geestelijke vereniging van heel Israël, gelijk het Mozes gelukt was die tot stand te brengen. Sedert de Maccabeën er in geslaagd waren, voor een tijdlang de volkshoofschappij over Israël te breken, was een geheel nieuwe gesteldheid ingetreden, die schier geen enkele overeenkomst meer verried met de Israëlitische inderdeeling, gelijk Mozes die in 't leven riep, en ze aanvankelijk onder David nog stand hield. Het zijn vier geheel uiteenlopende toestanden, die in het Oude Verbond en in de boeken der Maccabeën en bij Flavius Josephus voor ons treden. De eerste van die drie duurde van Mozes tot Rehabeam. Het is gedurende deze vrij korte periode, dat het aloude Statenverbond nog ongebroken voortleefte en de Tabernakel te Silo het centrum is van het gehele Israëlitische leven. Al wat David zelf hiernaar volmaken kon, was de overbrenging van de arke des Verbonds van Silo naar Sion. De tweede periode treedt in, als Jerobeam de tien stammen weet te bewegen tot afval van het Huis van David en van den Tempel dien Salomo op Sion had gebouwd. En de derde periode gaat in, als de tien stammen afvallen, en het heilige Israëlitische leven zich in Juda, Benjamin en Levi saamtrekt en nog een tijdlang onder de afstammelingen van David voortduurt. Doch dan gaat ten slotte de vierde periode in, als Assyrie heel Israël te niet maakt, en niet zoolang daarna Nebucadnezar ook Juda met den Tempeldienst gelijk lot doet weervaren. Onder de Maccabeën treedt er dan opnieuw een meer bezielend Israëlitisch leven in. Cyrus was de eerste redder geweest, die onder Zerubabel, Ezra en Nehemia een klein deel van 't volk naar Palestina deed terugkeeren. Zoo kwam er weer een Tempel, hoe klein ook, en iets van 't heilige leven waakte weer op. Toch was de kern geheel bedorven. Telkens stond het in de diaspora uiteengestoven volk aan nieuwe vervolgingen bloot, tot eindelijk de Keizer van Rome er beslag op legde. Dit nu was het oogenblik in de historie, waarin de Engelenzang in Bethleem door de herders bevestigd werd, en toen was de Messias, niet van Israël alleen, doch van Gods gehele Kerk geboren.

Hoe ingrijpend deze lotswisseling op geheel de geschiedenis van het volk van Israël inwerkte, behoeft hier geen nadere uiteenzetting. Alleen op de conclusie komt 't, dan ook aan, en die conclusie kan geen andere zijn, dan dat in het toenmalige heilige land de praeformatie, als men zoo wil, van de plaatselijke latente Kerken eeniglijk in de Synagoge gegeven was. Daar nu echter de Synagogen geen geestelijke, van Godsweg gegeven instellingen waren, maar voor niets anders konden gelden dan voor het product van Israëls verval en geestelijke verdeeldheid, behoeft het geen nader betoog, dat onze Calvinistische theologen zich nimmer op deze plaatselijke Synagogen konden beroepen, om aan de instelling van het Kerkelijk leven een hooger karakter te verlenen. Hierop beriep men zich dan ook niet, doch verwees steeds naar de Kahaal en den Tabernakel als de van Godsweg ingestelde Kerkelijke formatie, teneinde daaruit aan de betekenis en de handeling van zijn eigen Calvinistische Kerken af te leiden. Zoo vergeleek men met elkander tweeërlei soort Kerken, de Kerk van het Oude en de Kerk van het Nieuwe Verbond, hoewel het nauwelijks aanwijzing behoefte, dat die beide Kerken in aard en wezen geheel uiteen liepen en verschilden.

Het hoofdverschil tusschen deze beide

Kerken kwam ten principale aanstands hierin uit, dat in de Christelijke bedeeling, en met name in de bedeeling der Reformatie, de Kerken een geheel zelfstandig karakter deden, terwijl ze in Israël met het civiele of burgerlijke leven niet slechts verbonden waren, maar door dit burgerlijk leven geheel werden beheerscht en er zelfs ten deele in opgingen. Waar men zich alleen voor te wachten heeft is, dat men niet onze scheiding of vermenging van Kerk en Staat op het toenmalig Israël overbrengt. Er viel in die oude dagen onder Israël toch niet aan te twijfelen, of geheel het Staatsleven van Israël trad eeniglijk in het leven, om de Kerke Gods te dienen. Er was in Israël niet een burgerlijk Volksstaat, die als zoodanig een zelfstandig karakter droeg, en waarin dan enkele geloovigen een Kerkelijk leven tot stand brachten. Het eenig doel, dat bij de vromen van Israël als volk op den voorgrond had gestaan, werd toch eeniglijk gevonden in de scheiding en schifting, die 't Gode beliefd had tusschen zijn heilig volk en de Heidensche volken in het leven te roepen. De Heidensche volken vervolgden hun eigen levensweg, en werden enkel door de Gemeene Gratie nog ten deele van het volksbederf afgeholden. Israël daarentegen was eeniglijk en uitsluitend als volk in het leven geroepen, om tegenover de Heidensche volken een aan God verbonden volk voor te stellen, in dit afgezonderde volk het heilige saam te trekken, en zoo een toekomst voor te bereiden, waarin de Messias, niet als profeet, maar als Redder der menscheit, zich met een bepaald daartoe verordeneerd volksbestaan verbond.

Er kan daarom geen sprake van zijn, dat het aloude Israël als in nieuwen vorm zou optreden, om straks alle volken der buitenwereld aan zich te trekken en ze te zaligen. In de dagen des Ouden Verbonds was Israël als een in zich zelf afgesloten volk tegenover de heidenwereld geplaatst, en moest derhalve als zoodanig een dubbel karakter bezitten. Het moest eenzijdig een eigen volksleven hebben, en dit eigen volksleven moest door de bedeeling van Mozes steeds beheerscht worden. Het moest niet zijn een volksleven gelijk het in Babel, in Rome of Griekenland bestond, maar 't moest zich veel meer openbaren als een volksleven, dat, van geheel eigen soort, er op ingericht was, om de Kerk in zich op te nemen en de latere doorbreking van de Kerk over de gehele wereld mogelijk te maken. De enge, vaste band tusschen Staat en Kerk was hier alzoovolstrekt onvermijdelijk. Het kon niet een Kerk op eigen territorium, van eigen formatie en onder eigen beheer zijn. Dan toch had die Kerk, waar dan ook, op een eiland een geheel eigen bestaan moeten ontwikkelen, doch om tengevolge van die positie dan ook straks geheel ongeschikt te zijn om alle volken der aarde geestelijk te verrijken. De Kerk moest, om haar eigen karakter te behouden en te kunnen ontwikkelen, een eigen huis bewonen, en dit huis moest gebouwd zijn uit geheel dezelfde bouwstoffen, die voor den volksbouw in de Heidenwereld dienden hadden. Het moest altoos op het Paradijs en op den zondvloed teruggaan, niet om iets apart, zonder wereldverband, in 't leven te roepen, maar om geheel omgekeerd dienstbaar te zijn aan de vervulling der belofte, die eens Abraham ontving, dat in hem alle geslachten des aardrijks zouden gezegend worden. Vandaar de noodzakelijkheid, dat de Kerke Gods geheel afgescheiden van de Heidensche volken moest optreden, maar toch anderzijds door een tastbare volksformatie met het volksleven der gehele menscheit in verband moest blijven staan. Drie mogelijkheden deden zich hier voor. De Kerk kon of optreden buiten alle verband met het volksleven, en had dan op een geïsoleerd eiland zich moeten openbaren en zich geheel van onze wereld moeten afscheiden; of ze kon zich openbaren in een Heidensche omgeving, zoodat Israël in Egypte een tijdlang in het land Gosen een schier geïsoleerd bestaan had, doch dan kon ze geen doortastenden invloed op geheel het wereldleven uitoefenen, en zou ze in haar isolement zijn ondergegaan; of eindelijk de Kerk moest een eigen territorium, een eigen volksmilieu en een eigen bestand vinden, om aldus te rijpen en den vereischten vorm te erlangen, en dan kon het ten slotte Gode believen, de Kerk van dat vaste milieu los te maken, en haar met zegende macht onder alle volken der wereld te doen uitgaan.

Het laatste of derde nu was reeds aan Abraham geopenbaard als de weg, dien de Heere verkoren had. Een eigen volk zou 't zijn, doch dan ook een volk in verband bleef met heel ons menscheit ge-